

**Regulatorna agencija
za elektronske komunikacije
i poštanske usluge (RATEL)**

Palmotićeva 2
11000 Beograd

Predmet: Prilog SBB-a javnoj raspravi u pogledu Nacrta Pravilnika o uslovima dodele i korišćenja radiofrekvencijskog spektra

19.04.2024. godine

I UVOD

Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže (u daljem tekstu: SBB) se zahvaljuje Regulatornoj agenciji za elektronske komunikacije i poštanske usluge na prilici da uputi svoje predloge na Nacrt **Pravilnika o uslovima dodele i korišćenja radiofrekvencijskog spektra** (u daljem tekstu: Nacrt Pravilnika).

SBB je operator koji preko 20 godina pruža javne fiksne telekomunikacione usluge u Republici Srbiji (usluge distribucije medijskih sadržaja, pristupa internetu, kao i usluge fiksne telefonije). SBB posluje u okviru United Grupe, koja je među vodećim grupacijama u oblasti pružanja telekomunikacionih i medijskih usluga u regionu Jugoistočne Evrope. U okviru UG tako posluju i telekomunikacione kompanije koje u svom portfoliju nude mobilne usluge, poput operatora Telemach u Sloveniji i Hrvatskoj, operatora Vivacom u Bugarskoj, te operatora Nova u Grčkoj. Preko razmene iskustava i najbolje prakse, SBB je u potpunosti upoznat sa tokovima u pružanju mobilne usluge.

Poznato Vam je da je SBB još u februaru 2021. godine, u svojstvu zainteresovane strane, uputio RATEL-u zvanični zahtev za iniciranje postupka javnog nadmetanja za opsege koji su pogodni za 5G, te da donese odluku kojom se utvrđuje da su ispunjeni uslovi za dodelu (u daljem tekstu: Zahtev)¹, a u skladu sa tada važećim Zakonom o elektronskim komunikacijama². Uz Zahtev, SBB je priložio i studiju koju je izradio uz pomoć renomiranih međunarodnih eksperata na polju spektra (Studija), i gde je, između ostalog, demonstrirao da je tržište mobilne telefonije u Republici Srbiji nedovoljno konkurentno, budući da tri postojeća MNO operatora po svaku cenu žele da zadrže *status quo*, u kome im nedostaju podsticaji za brže investiranje u jačanje kapaciteta mreže za angažovanje u uslovima snažnije cenovne konkurencije, i ukazao na pozitivne strane potencijalnog ulaska novog operatora na tržište. Nažalost, konkurentnost tržišta mobilne telefonije je nastavila da se smanjuje i u narednim godinama. U julu 2023. godine, Telekom Srbija okončao postupak akvizicije jedinog do sada aktivnog

¹ Zahtev SBB-a, broj 0112/2021 od 10.02.2021. godine.

² Član 89 stav 2 Zakona o elektronskim komunikacijama.

MVNO³, – Globaltel⁴, kome je i potvrda o obavljanju delatnosti elektronskih komunikacija prestala da važi u decembru 2023. godine⁵. Time se tržište zapravo dodatno ukрупnilo i vratilo na stanje postojanja tri operatora. Nakon ove akvizicije, početkom marta 2024. godine su sva tri mobilna operatora, gotovo istovremeno podigli cene maloprodajnih usluga⁶. Ovim povodom je Centar za evropske politike (CEP) podneo Inicijativu Komisiji za zaštitu konkurencije za pokretanje postupka ispitivanja povrede konkurencije na tržištu mobilne telefonije, gde je, između ostalog, navedeno „*da se u konkretnom slučaju javlja osnovana pretpostavka postojanja povrede konkurencije iz člana 10. Zakona o zaštiti konkurencije, i to „restriktivnog sporazuma putem izričitog ili prećutnog dogovora, ili usaglašene prakse, sa ciljem ili posledicom značajnog ograničavanja, narušavanja ili sprečavanja konkurencije na relevantnom tržištu usluga mobilne telefonije*“⁷. Povodom istovremenog podizanja cena sva tri mobilna operatora reagovala je i Komisija za zaštitu konkurencije i izdala saopštenje⁸. Najzad, nedavno su predstavnici sva tri mobilna operatora i javno izrazili svoja očekivanja da održe pomenuti *status quo*. Naime, na panel diskusiji Saveta za strane investitore – FIC, „*FIC Insight into Telecommunication Sector*“⁹, su od predstavnika mrežnih operatora iznete problematične konstatacije o navodnom optimalno razvijenom i konkurentnom tržištu mobilne telefonije, odnosno tvrdnje da su tri mobilna operatora dovoljna u Srbiji, što korespondira sa problematičnim izjavama koje su predstavnici ministarstva imali u prošlosti.

SBB je operator koji nudi triple play usluge (usluge distribucije medijskih sadržaja, pristupa internetu i fiksne telefonije). Samim tim, legitimna je poslovna strategija SBB-a da proširi svoje aktivnosti i na tržište mobilne telefonije, a kako bi svojim postojećim i potencijalnim novim korisnicima pružao sve relevantne telekomunikacione usluge. Trendovi razvoja elektronskih komunikacija koji se odnose na konvergenciju mobilnih i fiksnih usluga, nameću potrebu za tzv. *quad play* uslugama što uključuje i fiksne i mobilne usluge. Mogućnost da SBB svojim korisnicima nudi *quad play* usluge bi dala novu vrednost i u podsticaj razvoju konkurencije, a zaustavilo bi tendenciju dalje koncentracije tržišta i podstaklo i postojeće operatore da se takmiče na polju kvaliteta usluga. Takav ulazak na tržište je moguć preko pružanja mobilne virtuelne usluge za šta su neophodni mrežni resursi postojećih mobilnih operatora (MVNO), ili putem apliciranja za dozvole za korišćenje radio-frekvencijskog spektra. SBB je, pored pomenutog Zahteva, više puta jasno komunicirao ministarstvu i RATEL-u nameru da investira nekoliko stotina miliona u mobilnu telefoniju.

Mobilni operatori u Republici Srbiji su sve više aktivni u fiksnim uslugama (primeri Telekom Srbija, Yettel i A1), dok istovremeno nisu zainteresovani da nude poštene, razumne i nediskriminatorne uslove fiksnim operaterima (FRAND), kao što je SBB. Sa ovim problemom je upoznat i sam RATEL,

³ Nova.rs, Globaltel i zvanično u vlasništvu Telekoma Srbije, objavljeno dana 18.07.2023. godine, dostupno na: <https://nova.rs/vesti/biznis/globaltel-i-zvanicno-u-vlasnistvu-telekoma-srbije/>

⁴ Zapravo jedinog preostalog MVNO, budući da drugi MVNO Mundio Mobile/Vectone Mobile nikada nije započeo sa pružanjem usluge, na šta upućuju i podaci renomiranog portala za telekomunikacije Telecompaper: <https://web.telecompaper.com/research/mvno-list/serbia>

⁵ Izvor: Evidencija operatora javnih komunikacionih mreža i usluga, RATEL.

⁶ 021, Sva tri mobilna operatora u Srbiji povećavaju cene, objavljeno dana 02.03.2024. godine, dostupno na: <https://www.021.rs/story/Info/Biznis-i-ekonomija/368870/Sva-tri-mobilna-operatora-u-Srbiji-povecavaju-cene.html>.

⁷ CEP, Prijava Komisiji za zaštitu konkurencije zbog istovremenog povećanja cena svih mobilnih operatera, objavljeno dana 25.03.2024. godine, dostupno na: <https://cep.org.rs/cep-prijava-komisiji-za-zastitu-konkurencije-zbog-istovremenog-povecanja-cena-svih-mobilnih-operatera/>.

⁸ KZK, Saopštenje u vezi sa ocenama o postojanju povrede konkurencije na tržištu mobilne telefonije, objavljeno dana 05.03.2024. godine, dostupno na: <https://kzk.gov.rs/saopstenje-u-vezi-sa-ocenama-o-postojanju>.

⁹ <https://www.nedeljnik.rs/doprinos-savremenog-telekomunikacionog-sektora-ekonomskom-i-drustvenom-razvoju-srbije/>

kome je SBB detaljno izložio neosnovano odbijanje mobilnih operatera da pod FRAND uslovima dozvole pristup njihovim mrežnim resursima, kako bi SBB, u početku kao MVNO pružao usluge mobilne telefonije svojim korisnicima, a po okončanju postupaka javnog nadmetanja i kao MNO. SBB je, naime, podneo zvaničan zahtev RATEL-u da naloži zajedničko korišćenje mrežnih resursa nekog od postojećih operatera ili da im izmeni dozvole koje bi podrazumevale uslove koji se tiču pristupa za MVNO, i nacionalnog rominga¹⁰. Nažalost, RATEL je umesto da zahtev adekvatno i temeljno razmotri isti neosnovano odbacio¹¹ zbog navodnih formalnih razloga, te je tako izabrao da zapravo ne primenjuje odredbe novog Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS“, broj 35/23, u daljem tekstu: ZEK), a zbog čega je SBB podneo i tužbu Upravnom sudu u Beogradu.

Poznato Vam je i to, da je SBB pokušavao i da ide drugim putem i pribavi dozvolu za korišćenje radio-frekvencija u fer, transparentnom, predvidivom i nediskriminatornom postupku. Tako je već pomenutim Zahtevom inicirao pokretanje postupka javnog nadmetanja, uz koji je dostavio i detaljan opis opsega za koje bi trebalo u najskorijem vremenskom roku organizovati javno nadmetanje i to na način da bi se obezbedila najšira moguća konkurencija u skladu sa relevantnim propisima i primerima dobre međunarodne prakse.

SBB je učestvovao i u javnim konsultacijama RATEL-a iniciranim u maju 2021. godine¹², a koje su se ticale zainteresovanosti za korišćenje radio-frekvencija iz opsega 700 MHz, 900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz i 3500 MHz, te jasno iskazao zainteresovanost da pribavi uravnoteženi portfolio spektra koji uključuje ponuđene opsege, odnosno kombinaciju frekvencija u nižim opsezima (700 MHz FDD), nisko-srednjim opsezima (2100 MHz) i gornje-srednjim opsezima (2600 MHz, odnosno 3500 MHz), te ponovio svoj poziv da se na predstojećem javnom nadmetanju/nadmetanjima ustanove mere zaštite konkurencije.¹³ Iako se nije slagao sa neopravdanim izostavljanjem opsega 2100 MHz (što prilično otežava razvijanje održivog poslovnog modela), SBB je više puta apelovao da se postupak javnog nadmetanja za opsege 700 MHz, 2600 MHz i 3500 MHz nastavi nakon što je RATEL doneo odluku o ispunjenosti uslova za dodelu frekvencija u tim opsezima.

Najzad, u potonjoj komunikaciji, SBB je više puta i od RATEL-a i od resornog ministarstva zahtevao da se izjasne o predlozima SBB-a, naročito u kontekstu mera za zaštitu konkurencije, kako u samim postupcima javnih nadmetanja (kroz dizajniranje nediskriminatornog i otvorenog postupka javnog nadmetanja), tako i nakon pribavljanja dozvole (kroz realistične rokove za obezbeđivanje pokrivanja i određivanja postojećim mobilnim operatorima obaveze nacionalnog rominga)¹⁴. Nažalost, jasni i nedvosmisleni odgovori na konstruktivne predloge su izostali, a jedino što je javno komunicirano su problematične izjave najviših predstavnika ministarstva iz oktobra 2021. godine¹⁵ gde su istakli da je

¹⁰ Zahtev SBB-a broj 0926/2023 od 06.09.2023. godine za donošenje Rešenja kojim se utvrđuje zajedničko korišćenje elektronske komunikacione mreže mobilnog operatera i/ili pokretanje postupka izmene dozvole radi zaštite konkurencije.

¹¹ Rešenje RATEL-a broj 1-01-349-50/23-3 od 27.10.2023. godine.

¹² Javni poziv RATEL-a za prijavu lica koja nameravaju da koriste radio-frekvencije iz radiofrekvencijskog opsega 700 MHz, 900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz i 3500 MHz za mobilne/fiksne komunikacione mreže (MFCN) za pružanje javne elektronske komunikacione usluge od 31.05.2021. godine.

¹³ Prijava SBB-a na Javni poziv RATEL-a broj 0650/2021 od 01.07.2021. godine.

¹⁴ Poslednji put nedavno putem Dopisa SBB-a upućen RATEL-u broj 320/2024 od 09.04.2024. godine.

¹⁵ N1, Država unapred protiv četvrtog mobilnog operatera – da li je SBB nepoželjan, objavljeno 20.10.2021. godine, dostupan na: <https://n1info.rs/biznis/drzava-unapred-protiv-cetvrtog-mobilnog-operatora-da-li-je-sbb-nepozeljan/>.

u segmentu pružanja mobilnih usluga dovoljno tri postojeća (MNO) operatora, što se poklapa sa nedavnim izjavama predstavnika mrežnih operatora sa pomenutog skupa FIC-a.

Smatramo da ni RATEL ni ministarstvo nemaju ovlašćenje da administrativnim odlukama onemoguće učešće zainteresovanim stranama na predstojećim javnim nadmetanjima, te da na taj način suprotno principima slobodnog tržišta onemoguće ulazak na tržište mobilnih usluga zainteresovanim operatorima. Tržište će samo odrediti da li je u Srbiji dovoljno da se takmiče dva, tri, četiri ili 10 operatora, a na državi, odnosno nadležnim organima (ministarstvu i regulatoru) je da omoguće ravnopravne i nediskriminatorne uslove za sve zainteresovane strane, što je uostalom i obaveza propisana **članom 7 stav 4 tač. 2)-4) ZEK**, koji, između ostalog, navodi da se u obavljanju regulatornih poslova, preduzimaju mere radi:

- **ostvarivanja zaštite konkurencije u pružanju javnih elektronskih komunikacionih mreža i pripadajućih sredstava**, uključujući efikasnu infrastrukturnu zaštitu konkurencije, kao i zaštitu konkurencije u pružanju javnih elektronskih komunikacionih usluga i povezanih usluga,
- **razvoja tržišta Republike Srbije uklanjanjem preostalih prepreka i olakšavanjem konvergentnih uslova za ulaganja u javne elektronske komunikacione mreže i usluge**, pripadajuća sredstva i povezane usluge, kao i za njihovo pružanje, predvidljivim regulatornim pristupom, efektivnim, efikasnim i usklađenim korišćenjem radiofrekvencijskog spektra, inovacijama, pružanjem, dostupnošću i interoperabilnosti usluga i povezanosti između krajnjih korisnika,
- **podsticanja interesa građana**, između ostalog i omogućivanjem najvećih mogućih pogodnosti u odnosu na izbor cene i kvaliteta na osnovu efikasne zaštite konkurencije,

Stoga, organi javne vlasti ne mogu da kreiraju nove barijere za ulazak na tržište nego da ih uklanjaju, te je neophodno da u svim dokumentima koji regulišu pojedine aspekte dodele frekvencija, postoje jasni mehanizmi zaštite konkurencije, što je i slučaj sa pomenutim Nacrtom pravilnika čiji predmet regulacije čine i uslovi za učešće na javnom nadmetanju (uslovi dodele) i uslovi koji se uspostavljaju u samoj dozvoli.

Imajući sve to u vidu, u zadatim okvirima, želimo da pružimo konstruktivni doprinos izradi Nacrta pravilnika kroz naše komentare, predloge i sugestije koji su usmereni na zaštitu konkurencije u postupku javnog nadmetanja, sve u cilju da se dobije optimalni regulatorni okvir koji će postići adekvatni balans između različitih interesa i daljeg razvoja industrije, odnosno dovesti do uklanjanja barijera za ulazak na tržište te podsticanja konkurencije.

II NAČELNI KOMENTARI

Smatramo da Nacrt pravilnika kao osnovni podzakonski akt koji, između ostalog, uređuje uslove dodela, te opšti postupak javnog nadmetanja, kao i pitanje zajedničkog korišćenja spektra, mora da postavi osnovna pravila koja se tiču zaštite konkurencije u postupku javnog nadmetanja za radio frekvencije, poput omogućavanja približnih startnih pozicija svim zainteresovanim licima, mere

afirmativne akcije za nove operatore u pogledu obaveza pokrivanja, uređivanje propisivanja obaveza nacionalnog roaminga, pristupa za MVNO, zajedničkog korišćenja spektra i infrastrukture, kao i pitanje naknada. Drugim rečima, ovaj podzakonski akt mora da postavi osnovna pravila, a pravilnik koji uređuje pojedinačna javna nadmetanja (u nadležnosti ministarstva) bi trebalo da na osnovu opštih pravila definiše minimalne uslove za konkretna javna nadmetanja. Nacrt pravilnika koji je ponuđen na javnu raspravu ne sadrži nijedan od pomenutih elemenata, i oko svih ovih bitnih pitanja se uopšte ne izjašnjava, te zapravo ne propisuje ono što jeste njegov predmet regulacije. U ovom poglavlju ćemo ukazati na primere dobre prakse, za koje smatramo da bi bili dobra polazna osnova za definisanje svih pitanja koja su bitna za predmet regulacije Nacrta pravilnika, a koja su u RATEL-ovoj verziji izostala, da bismo u poglavlju III dali konkretne predloge za izmene i dopune odgovarajućih članova Nacrta pravilnika.

2.1 Uslovi dodele radio frekvencija moraju da svim zainteresovanim licima obezbede približne startne pozicije u pribavljanju radio-frekvencija

Sva zainteresovana lica moraju da imaju jednake mogućnosti da učestvuju na javnom nadmetanju za spektar, zato je neophodno propisati adekvatne zaštitne mehanizme za potencijalne nove učesnike u postupcima javnog nadmetanja.

Uporedna praksa širom EU nudi veliki broj primera koji se mogu uzeti u obzir. Postoje brojne države u Evropi koje imaju 4 ili više mobilnih operadora, poput Belgije, Danske, Francuske, Nemačke, Italije, Poljske, Portugala, Rumunije, Slovačke, Slovenije, Španije, Švedske i UK. Neke od tih država imaju približan ili čak manji broj stanovnika od Srbije, što ukazuje na to da domaće tržište može da podrži ulazak 4. operadora. Čak i u državama gde je došlo do smanjivanja broja operadora sa četiri na tri, poznato je da je u periodu sa četiri operadora pritisak konkurencije doveo do smanjenje maloprodajnih cena.

Takođe, u značajnom broju država u EU upravo su aukcije spektra dovele do ulaska novog MNO na tržište, poput Belgije, Češke, Nemačke i Portugala. Čak i u državama u kojima je već postojalo 4 operadora, poput Italije, pravilima potonjih aukcija je podstican ulazak novih operadora. U nastavku ćemo pružiti dodatne informacije u odnosu na te aukcije.

Navedeni primeri pokazuju najučestalije modele obezbeđivanja približno jednakih startnih pozicija na samoj aukciji za nove operatore (rezervisani deo spektra za nove učesnike, posebna aukcija za nove učesnike i *spectrum caps*). Smatramo da je neophodno da Nacrt pravilnika predvidi identične zaštitne mehanizme u situacijama kada potražnja za spektrom premašuje ponudu. U poglavlju III ćemo dati konkretne formulacije članova Nacrta pravilnika koje bi implementirale mere zaštite konkurencije u navedenom smislu.

Belgija

U februaru 2022. godine, belgijski regulator BIPT je inicirao multi-band aukciju za dodelu ukupno 880 MHz, u opsezima 700 MHz, 900 MHz, 1427–1517 MHz, 1800 MHz, 2.1 GHz i 3.4–3.8 GHz, a za

potrebe pružanja 5G mobilnih usluga¹⁶. Pravilima aukcije su propisane mere zaštite konkurencije, i to putem: **delu spektra koji je bio rezervisan za nove operatore i prethodne aukcije koja je bila otvorena samo za te operatore**, kao i **putem određivanja maksimalne količine spektra koju je mogao da pribavi pojedinačni operator u postupku aukcije**.

Rezervisana količina spektra za nove učesnike:

Belgija	
Opseg	Rezervisano
700 MHz	Jedan blok od 2x5 MHz
900 MHz	Jedan blok od 2x5 MHz
1800 MHz	Tri bloka od 2x5 MHz
2.1 GHz	Jedan blok od 2x5 MHz

Maksimalna količina spektra po operatoru:

Belgija	
Opseg	Maksimum
700 MHz	2x10 MHz
900 MHz	2x15 MHz
1427-1517 MHz	45 MHz u celom opsegu 20 MHz u podopsegu 1452-1492 MHz
1800 MHz	2x30 MHz
2.1 GHz	2x25 MHz
3.4-3.8 GHz	100 MHz

Zahvaljujući pravilima aukcije (prethodna aukcija za nove učesnike i maksimalne količine spektra), novi učesnik, *Citymash* je pribavio potrebnu količinu spektra i ušao na tržište mobilne telefonije na nacionalnom nivou, pored tri postojeća (Orange, Proximus i Telenet), tako što je pribavio spektar ponuđen na javnoj aukciji za nove učesnike, a pored toga i dodatnih 50 MHz u opsegu 3.5 MHz¹⁷.

Portugal

U Novembru 2020. godine, portugalski regulator ANACOM je objavio konačna pravila javnog nadmetanja za multi-band aukciju za opsege 700 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2.1 GHz, 2.6 GHz i 3.4-3.8 GHz¹⁸. Pravilima aukcije su propisane identične mere zaštite konkurencije, kao i u belgijskom slučaju, odnosno putem: **rezervisanog spektra i prethodne aukcije koja je bila otvorena samo za nove operatore i putem određivanja maksimalne količine spektra koju je mogao da pribavi pojedinačni operator**.

¹⁶ Informacije o aukciji dostupne na: <https://auction2022.be/en>.

¹⁷ BIPT, saopštenje za medije, jun 2022. Godine, dostupno na: <http://bit.ly/3VXYhie>

¹⁸ Pravila aukcije ANACOM-a, dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3Q5pEDw>.

Rezervisana količina spektra za nove učesnike:

Portugal	
Opseg	Rezervisano
900 MHz	Jedan blok od 2x5 MHz
1800 MHz	Tri bloka od 2x5 MHz

Maksimalna količina spektra u ključnim opsezima po operatoru:

Portugal	
Opseg	Maksimum
700 MHz	2x10 MHz
3.4-3.8 GHz	100 MHz

Zahvaljujući pravilima aukcije (prethodna aukcija za nove učesnike i maksimalne količine spektra), dva nova učesnika su pribavila frekvencije, Nowo (španski *MásMóvil*, koji je u Portugalu do tada bio aktivan kao MVNO) i Dixarobil (rumunski Digi Communications group), pored postojeća 3 operatora (NOS, MEO i Vodafone).¹⁹

Češka

Češki regulator CTU je u dve aukcije, tokom 2017. godine²⁰ i 2020. godine²¹ primenjivao zaštitne mere prema novim učesnicima, i to kako **putem rezervisanja spektra za nove učesnike** (2x40 MHz na aukciji iz 2017. godine za opseg 3.4-3.8 GHz i 2x10 MHz na aukciji iz 2020. godine za opseg 700 MHz), tako i **putem određivanja maksimalne količine spektra koju je mogao da pribavi pojedinačni operator** (za aukciju iz 2017. godine 60 MHz za postojeće i 100 MHz za nove učesnike, a za aukciju iz 2020. godine 40 MHz za postojeće i 80 MHz za nove učesnike). Aukcija iz 2017. godine je dovela do toga da dva nova učesnika *Nordic Telecom 5G* i *Poda* pribave spektar (pored postojećih O2, Vodafone i T-Mobile)²², i to nakon sprovedenog postupka javnih konsultacija gde je pet potencijalnih operatora izrazilo zainteresovanost za ponuđeni opseg²³.

Italija

Tokom 2011. godine italijansko Ministarstvo ekonomskog razvoja (MISE) je sprovedo multi-band aukciju za 255 MHz u opsezima 800 MHz, 1800 MHz, 2 GHz i 2.6 GHz za pružanje 4G usluga. Pravilima aukcije²⁴ su predviđena i posebna pravila za potencijalne nove učesnike, putem **prava za nove učesnike da zahtevaju minimalnu količinu spektra koju žele da pribave, posebne liste čekanja**

¹⁹ Rezultati aukcije dostupni su putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3VUdNfd>.

²⁰ Pravila aukcije dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3TYRGGb>.

²¹ Pravila aukcije dostupna na: <https://ctu.gov.cz/aukce-700/vyhlaseni>.

²² Rezultati aukcije dostupni putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3iRvMx>.

²³ Videti, *Cullen*: Czech NRA to award the 3.6-3.8 GHz band with blocks reserved for new entrants, objavljeno 30.03.2017. godine.

²⁴ Dostupna putem sledećeg linka: <https://www.key4biz.it/files/000171/00017193.pdf>.

za nove učesnike i preko određivanja maksimalne količine spektra koju je mogao da pribavi pojedinačni operator. Iako su se prijavila samo 4 postojeća operatora, novim učesnicima je omogućeno da se prijave a pravila aukcije su dizajnirana na način i da se potencijalnim novim učesnicima omoguće približno iste pozicije. Ministarstvo ekonomskog razvoja je slične mere zaštite novih učesnika primenilo i kod javnog poziva za aukciju 1275 MHz u 5G opsezima 700 MHz, 3.6-3.8 GHz i 26.5-27.5 GHz, gde je pravilima aukcije²⁵ takođe predviđeno postojanje **prethodne aukcije koja je bila otvorena samo za nove učesnike i operatora Iliad** (u kontekstu primene mera zaštite konkurencije nakon postupka spajanja operatora H3G Wind), gde je za ta lica bilo rezervisano 2x5 MHz u opsegu 700 MHz. Iako je postupak okončan bez ulaska novih operatora²⁶, novi učesnici su mogli da pokušaju da pribave frekvencije, odnosno nije bilo ograničenja da se prijave na javno nadmetanje.

2.2 Realistične obaveze pokrivanja

Ovim putem ponavljamo naše predloge iz Studije koja je priložena uz Zahtev²⁷, a gde je, između ostalog istaknuto da:

- ciljano pokrivanje mora da bude izvodljivo, i da uzima u obzir biznis modele potencijalnih učesnika,
- bi trebalo izbegavati repliciranje mreže gde god to nije neophodno,
- obaveze pokrivanja bi trebalo da uzimaju u obzir startne pozicije pojedinačnih operatora,
- obaveze pokrivanja bi trebalo da budu frekvencijski neutralne i da ne budu vezane isključivo za opseg 700 MHz.

Posebno ukazujemo na to da novi operatori ne mogu da imaju identične obaveze kao zatečeni (postojeći), budući da su zatečeni operatori u boljoj poziciji jer već pružaju usluge i već imaju određenu pokrivenost. Zato brojne države, pored mera zaštite konkurencije u postupku dodele, u okviru uslova dodele regulišu i obavezu pokrivanja za nove operatore, putem:

- **dužih rokova za realizaciju obaveze pokrivanja**, poput Belgije²⁸, Nemačke²⁹ i Italije³⁰;
- **fleksibilnijih ciljeva pokrivanja**, poput Portugala³¹ i Grčke³²;
- **ili kombinacijom dva modela**, poput Austrije.³³

²⁵ Dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/49BCq3m>.

²⁶ Rezultati aukcije dostupni putem sledećeg linka: <https://bit.ly/4cXib2T>.

²⁷ Za detalje videti Zahtev, str. 24-26.

²⁸ Videti pravila aukcije iz 2022. godine za <https://auction2022.be/en>

²⁹ Videti pravila aukcije iz 2015. godine za predmetne opsege, koja su dostupni putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3W68OrE>.

³⁰ Videti pravila aukcije iz 2018. godine za opsege 700 MHz, 3.5 GHz i 26 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/49BCq3m>.

³¹ Gde su novi operatori dvostruko zaštićeni, najpre obaveze pokrivanja se odnose samo na lica koja su na aukciji pribavila 700 MHz spektra, a ako se novi učesnici nalaze u toj kategoriji, imaju obavezu da pokriju 25% određenih puteva u zemlji što je znatno niže od procenata koji se zahtevaju od zatečenih operatora (od 85% do 95%), a ne moraju da pokriju pojedine kategorije koje imaju zatečeni operatori (na primer 95% populacije). Videti pravila aukcije iz 2020. godine za opsege za opsege 700 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2.1 GHz, 2.6 GHz i 3.4–3.8 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3Q5pEDw>.

³² Novi operatori imaju obavezu pokrivanja 80% stanovništva za pet godina za glasovne i data usluge, videti pravila multi-band aukcije iz 2020. godine za opsege 700 MHz, 2.1 GHz, 3.4–3.8 GHz i 26 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3JjSdJq>.

³³ Iako se ne pominju novi operatori kao posebna kategorije, Austrijski regulator TTK je pravilima aukcije za opseg 3.4–3.8 predvideo tri različita cilja koja se tiču pokrivanja u odnosu na to kolika je količina spektra koji je pribavljen na aukciji. Operatori koji su pribavili

Član 102 stav 10 ZEK, između ostalog propisuje da Ministarstvo i Regulator vode računa o načelima objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i srazmernosti, kada odlučuju o uslovima koji mogu da se propišu uz dozvolu, a koji se tiču poboljšanja pokrivenosti i zahtevanog kvaliteta usluge shodno članu 102 stav 9 tač. 1) i 2) ZEK. Iz citiranih odredaba se može zaključiti da bilo koji uslovi koji se primenjuju na novog operatora moraju da budu fer, razumni i srazmerni.

Nacrtni pravilnik bi to trebalo da reflektuje, a morao bi i da predvidi da se primenjuju pomenuti modeli u zavisnosti od svake konkretne aukcije. Na odgovarajućim mestima ćemo predložiti konkretne predloge za dopune Nacrta pravilnika u pogledu obaveze pokrivanja.

2.3 Nacionalni roming kao deo uslova iz dozvola za zatečene operatore, zajedničko korišćenje mreže i druge mere za zaštitu konkurencije u odnosu na mrežu

Ovim putem ponavljamo predloge na koje smo već ukazali u Studiji koju smo priložili uz Zahtev³⁴, odnosno da da svaki postojeći MNO operator mreže koji pribavi spektar na javnom nadmetanju za 5G ima obavezu da:

1. obezbedi nacionalni roaming ili da proda deo svog mrežnog kapaciteta pod FRAND uslovima za svakog novog učesnika - MNO operatora; i da
2. hostuje MVNO pod FRAND uslovima, te da ne vrši diskriminaciju između bilo kojih strana koje su kvalifikovane za pružanje ovih usluga u Srbiji.

U odnosu na obavezu nacionalnog rominga, ukazujemo da je za nove učesnike neophodno vreme da razvije mrežu, i u tom pogledu je i kada pribavi dozvole za korišćenje radio-frekvencijskog spektra u zaostatku u odnosu na zatečene operatore. Imajući to u vidu, i u ovom segmentu ćemo predstaviti odgovarajuće primere dobre prakse.

Po pravilima multi-band aukcije iz 2020. godine koju je sproveo portugalski regulator ANACOM, postojeći operatori koji su pribavili 2x10 MHz u opsegu 700 MHz ili najmanje 50 MHz u opsegu 3.4-3.8 GHz su dužni da ponude nacionalni roming koji traje do 10 godina novim operatorima koji će biti u obavezi da ostvare pokrivanje od 25% teritorije i 50% stanovništva u periodu od 3 do 6 godina nakon potpisivanja roming ugovora³⁵.

Po pravilima multi-band aukcije iz 2022. godine koju je sproveo belgijski regulator BIPT, novi operator koji je na aukciji pribavio spektar u opsezima 700 MHz ili 900 MHz³⁶, se kvalifikuje za nacionalni roming, van oblasti koje pokriva njegova mreža, do 8 godina od dana izdavanja dozvole, pod uslovom da pokrivaju 20% stanovništva, i da poštuju druge obaveze pokrivanja³⁷.

---

najmanje spektra su imali obavezu da instaliraju manji broj baznih stanica u dužem vremenskom periodu, i obrnuto, operatori sa većom količinom pribavljenog spektra su imali obavezu da izgrade veći broj baznih stanica u kraćim rokovima. Videti pravila aukcije iz 2018. godine za opseg 3.4-3.8 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3VZWIWx>.

³⁴ Za detalje pogledati Zahtev str. 26 i 27.

³⁵ Videti pravila aukcije iz 2020. godine koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3Q5pEDw>.

³⁶ Osim ako je osvojio manje od 2x5 MHz na aukciji.

³⁷ Videti pravila aukcije iz 2022. godine koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://auction2022.be/en>.

Po pravilima aukcije za opsege 700 MHz i 3.4-3.8 GHz, koju je sproveo češki regulator CTU, postojeći operator koji je pribavio blok frekvencija 2x10 MHz u opsegu 700 MHz je dužan da trpi obavezu nacionalnog rominga, a ako je novi operator pribavio taj blok, obaveza nacionalnog rominga se odnosi na postojeće operatore koji su probavili blokove frekvencija u preostalom opsegu od 700 MHz. Takvi postojeći operatori će biti dužni da ponude nacionalni roming u opsegu 700 MHz i/ili opsegu 3.4-3.8 GHz (što podrazumeva i nove operatore koji su pribavili frekvencije na aukciji spektra iz 2017. godine). Nacionalni roming se može odrediti u periodu do 9 godina, a za njega se kvalifikuje novi operator koji je pokrije 10% stanovništva koristeći najmanje 500 baznih stanica u momentu kada zahteva nacionalni roming i koji će pokriti 30% stanovništva sa 1000 baznih stanica do 30.06.2025. godine³⁸. Obaveza nacionalnog rominga je određena operatoru O2 nakon okončane aukcije³⁹.

Po pravilima aukcije koju je 2018. godine sproveo italijansko Ministarstvo za ekonomski razvoj (MISE), postojeći operatori koji su pribavili spektar u opsegu 700 MHz (FDD) moraju da ponude nacionalni roming u svojim licenciranim opsezima 700, 800 i 900 MHz pod fer, nediskriminatorskim i transparentnim uslovima, novim operatorima (ne i operatoru Iliad) koji je svojom mrežom pokrio 10% stanovništva i to u trajanju od 2,5 godine na celokupnoj nacionalnoj teritoriji i u trajanju od 5 godina u oblastima koje ne pokriva novi operator⁴⁰.

Po pravilima aukcije koju je sproveo grčki regulator EETT, lica koja su dobila spektar, su dužna da ponude nacionalni roming novim operatorima koji isti mogu da koriste u periodu na pet godina⁴¹.

Iz navedenih primera je evidentno da je nacionalni roming uobičajena obaveza koja se određuje postojećem operatoru u odnosima sa novim operatorima koji su pribavili spektar. Pored toga, potreba da se podrže novi učesnici na tržištu kroz pristup nacionalnom romingu je izričito propisana u relevantnim odredbama ZEK-a, pa čak i u članu 13 Nacrta pravilnika.

Ovde želimo i da ukažemo na to da bi javno nadmetanje moralo da predvidi i uslove koji se tiču zajedničkog korišćenja kako samog radiofrekvencijskog spektra, tako i pasivne infrastrukture za potrebe pružanja mobilne usluge, opet da bi se omogućilo da potencijalni novi operatori imaju približno jednaku startnu poziciju u odnosu na postojeće operatore. Zajedničko korišćenje u ovom smislu, osim što ima pozitivne efekte po konkurenciju, u smislu zaštite novih učesnika na tržištu, dovodi i do efikasnog korišćenja spektra, kao i do optimalne upotrebe postojećih pasivnih elemenata (poput stubova), a i smanjuje potencijalni štetni uticaj na životnu sredinu. Primeri u uporednoj praksi su brojni, i u pogledu zajedničkog korišćenja mreže i u pogledu zajedničkog korišćenja infrastrukture. Brojne su države koje dozvoljavaju ovakav vid korišćenja, poput Belgije, Bugarske, Hrvatske, Češke, Švedske, Danske, Grčke, Italije, Poljske, Rumunije, Španije itd.⁴²

³⁸ Videti pravila aukcije iz 2020. godine koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://ctu.gov.cz/aukce-700/vyhlaseni>

³⁹ Videti Cullen, Czech incumbent mobile operators win 700 MHz band while new entrants now hold more than half of the 3.4–3.8 GHz band, objavljeno dana 17.11.2020. godine.

⁴⁰ Videti pravila aukcije iz 2018. godine za opsege 700 MHz, 3.5 GHz i 26 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/49BCq3m>.

⁴¹ Videti pravila multi-band aukcije iz 2020. godine za opsege 700 MHz, 2.1 GHz, 3.4–3.8 GHz i 26 GHz, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3ljSdlq>.

⁴² Mobile Network Sharing, Cullen, 22.12.2023. godine.

Na kraju, ukazujemo i na praksu pojedinih tela za zaštitu konkurencije u EU, koja su prepoznala potrebu podrške novim operatorima, radi zaštite konkurencije. Tako je u nedavnom postupku odobravanja koncentracije između španskih operatora *Orange* i *MásMóvil*, Evropska komisija naložila i mere koje se tiču:

- **deinvestiranje spektra u korist novog operatora Digi** – što podrazumeva rezervaciju 60 MHz u tri opsega (1800 MHz, 2100MHz i 3500 MHz),
- **opciona nacionalna roming po fer tržišnim uslovima**⁴³.

Slično su odlučivala tela za konkurenciju u drugim državama u prošlosti, poput Nemačke⁴⁴ i Irske⁴⁵.

2.4 Obaveza pristupa za MVNO

Obaveza omogućavanja pristupa za MVNO je u određenom broju država EU deo uslova za dozvole za korišćenje radio-frekvencija, koji su bili propisani i samim pravilima aukcije:

- Pravila multi-band aukcije iz 2021. godine za opsege 700 MHz, 3.5 GHz i 26 GHz **u Hrvatskoj** propisuju da su svi MNO operatori sa nacionalnim dozvolama dužni da udovolje razumnom zahtevu za MVNO pristup kao i da ponude veleprodajne uslove u roku od tri meseca od podnošenja zahteva za pristup⁴⁶, a ista pravila su propisana i za multi-band aukciju za opsege 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2.1 GHz i 3.6 GHz i koja je održana 2023. godine⁴⁷;
- Pravila multi-band aukcije iz 2020. godine za opsege 700 MHz i 3.5 GHz **u Češkoj** propisuju da su svi operatori koji su dobili frekvencije u opsegu 700 MHz dužni da nude pristup MVNO do 24.02.2026. godine, kao i da objave Standardnu ponudu za *light* i za *full* MVNO⁴⁸;
- Pravila multi-band aukcije iz 2020. godine za opsege 700 MHz, 2.1 GHz, 3.4-3.8 GHz i 26 GHz **u Grčkoj** propisuju da su svi operatori koji su dobili dozvole tokom njenog trajanja dužni da ponude MVNO⁴⁹;
- Pravila multi-band aukcije iz 2020. godine za opsege 700 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2.1 GHz, 2.6 GHz and 3.4–3.8 GHz **u Portugalu** propisuju da postojeći operator koji je dobio dozvolu za blok frekvencija 2x10 MHz u opsegu 700 MHz ili najmanje 50 MHz u opsegu 3.4-3.8 MHz, je dužan da pruži pristup *full* i *light* MVNO u vreme trajanja dozvole⁵⁰.

Dakle, u državama koje su uporedive sa Srbijom pristup MVNO je jedan od uslova dozvole. Imajući u vidu iskustvo SBB-a sa MNO operatorima u svojim zahtevima za MVNO, te da oni već drže dozvole u nižim delovima spektra (poput 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz i 2100 MHz), nameće se potreba da se slična pravila propišu dokumentima koja regulišu javna nadmetanja.

⁴³ Saopštenje EK, 20.02.2024. godine, dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_928

⁴⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_14_771.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_14_607.

⁴⁶ Videti pravila aukcije iz 2021. godine koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3Q2jmVd>.

⁴⁷ Videti pravila aukcije iz 2021. godine koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3lkbDy0>.

⁴⁸ Videti pravila aukcije, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://ctu.gov.cz/aukce-700/vyhlaseni>.

⁴⁹ Videti pravila aukcije, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3JjSdlq>.

⁵⁰ Videti pravila aukcije iz 2020. godine za opsege za opsege, koja su dostupna putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3O5pEDw>.

2.5 Naknade

Ovim putem ponavljamo predloge koji se tiču naknada, a na koje smo već ukazali u Studiji⁵¹:

1. **Određivanje naknada:**

- iznos jednokratne naknade bi trebalo da bude određen na nivou koji je ispod procenjene tržišne vrednosti,
- godišnje naknade bi trebalo uzeti u obzir prilikom određivanja iznosa jednokratne naknade,
- obaveze iz dozvole bi trebalo ukalkulisati u iznos jednokratne naknade.

2. **Metodologija izračunavanja naknade trebalo da bude propisana samim Nacrtom pravilnika**, ili putem Benchmark-a, odnosno upoređivanja minimalnih iznosa jednokratne naknade u drugim evropskim državama ili putem sagledavanje konačnog iznosa jednokratne naknade koja je postignuta u drugim evropskim zemljama uz diskontovanje te vrednosti za 50%.

3. **Uslovi plaćanja** – plaćanje u momentu kada je moguće koristiti spektar i plaćanje u ratama ili odloženo plaćanje u vreme trajanja dozvole.

Član 102 stav 10 ZEK, između ostalog propisuje da Ministarstvo i Regulator vode računa o načelima objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i srazmernosti, kada odlučuju o iznosu naknade shodno članu 102 stav 9 tačka 3) ZEK). Iz citiranih odredaba se može zaključiti da inicijalni iznos naknade mora da bude određen na transparentan način i da ne bude na nivou koji neće odvrćati potencijalne učesnike.

III KONKRETNI KOMENTARI

U nastavku ćemo dati konkretne predloge i komentare polazeći od opštih komentara u poglavlju II.

3.1. U članu 23 Nacrta pravilnika, nakon stava 3 predlažemo dodavanje novih stavova tako da glase:

(4) Minimalni uslovi iz stava 3 ovog člana, podrazumevaju i uslove kojima se obezbeđuje zaštita konkurencije u smislu člana 113 Zakona, odnosno kojima se omogućava da javno nadmetanje bude dostupno svim zainteresovanim licima, uključujući tu i privredne subjekte koji su imaoi dozvole za korišćenje radio-frekvencijskog spektra (postojeći privredni subjekti) i one koji u trenutku donošenja odluke iz stava 2 ovog člana to nisu (novi učesnici), i kojima se obezbeđuju približne startne pozicije između postojećih privrednih subjekata i novih učesnika, u skladu sa relevantnim dokumentima Evropske unije i primerima dobre prakse (mere zaštite konkurencije).

(5) Mere zaštite konkurencije iz stava 4 ovog člana naročito podrazumevaju:

---

⁵¹ Za detalje pogledati Zahtev, str. 29-32.

- 1) rezervaciju dela spektra za nove učesnike, prethodno javno nadmetanje za deo spektra koji rezervisan za nove učesnike (rezervisani spektar), gde samo ti subjekti mogu da učestvuju, i propisivanje maksimalne količine spektra i/ili blokova radiofrekvencija koju privredni subjekti mogu da pribave na konkretnom javnom nadmetanju (spectrum caps);
- 2) propisivanje dužih rokova za ispunjenje obaveze pokrivanja za nove učesnike, i/ili propisivanje nižih ciljeva pokrivanja;
- 3) propisivanje obaveze postojećim privrednim subjektima koji pribave određenu količinu spektra na konkretnom javnom nadmetanju da omoguće nacionalni roming u određenom vremenskom roku novim učesnicima koji ispunjavaju određene uslove u pogledu minimalne pokrivenosti i/ili razvoja mreže,
- 4) propisivanje obaveze pristupa mobilnim virtuelnim operatorima (MVNO) privrednim subjektima koji pribave dozvolu na konkretnom javnom nadmetanju;
- 5) propisivanje obaveze postojećim privrednim subjektima koji pribave određenu količinu spektra na konkretnom javnom nadmetanju, koja se tiče omogućavanja novim učesnicima postavljanja infrastrukture i zajedničkog korišćenja, kao i pristup radiofrekvencijskom spektru.

(6) Količina rezervisanog spektra, pravila prethodnog nadmetanja za nove učesnike, spectrum caps, rokovi za ispunjenje obaveza pokrivanja i ciljevi pokrivanja za nove učesnike, uslovi u pogledu količine spektra koju postojeći privredni subjekt pribavi na konkretnom javnom nadmetanju da bi imao obavezu nacionalnog rominga, uslovi u pogledu minimalne pokrivenosti i/ili razvoja mreže koje mora da ispuni novi učesnik da bi imao nacionalni roming, uslovi za privrednog subjekta koji mora da omogući pristup MVNO, kao i detaljni uslovi koji se tiču zajedničkog korišćenja i postavljanja infrastrukture iz stava 5 ovog člana, propisuju se opštim aktom iz stava 3 ovog člana.

Obrazloženje: Članom 113 ZEK-a, između ostalog je propisano da **prilikom dodele**, izmene ili obnove prava korišćenja radiofrekvencijskog spektra, mogu da se preduzmu odgovarajuće mere, u cilju obezbeđivanja delotvorne konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija i to: 1) **ograničavanje broja radiofrekvencijskih opsega za koje se pravo na korišćenje radiofrekvencijskog spektra može dodeliti licu** ili, u opravdanim okolnostima, utvrđivanje dodatnih uslova povezanih sa dodeljenim pravom na korišćenje radiofrekvencijskog spektra, koji mogu biti: (1) **pružanje usluge veleprodajnog pristupa;** (2) **pružanje usluge nacionalnog rominga u određenim radiofrekvencijskim opsezima ili u grupama radiofrekvencijskih opsega sličnih karakteristika;** 2) **rezervisanje**, pri čemu se naročito uzimaju u obzir karakteristike određenog dela radiofrekvencijskog opsega ili grupe radiofrekvencijskih opsega **koji bi se dodelili novim korisnicima;**... 4) dodavanje uslova prilikom dodele novih prava korišćenja radiofrekvencijskog spektra ili dodavanje uslova povezanih sa novim ovlašćenjima za korišćenje radiofrekvencijskog spektra... Dakle, svi ovi uslovi vezani su za omogućavanje konkurencije, odnosno za zaštitu prava potencijalnih novih učesnika u postupku javnog nadmetanja. Kao što smo već istakli u poglavlju 2, brojne države propisuju slične mere zaštite u svojim javnim nadmetanjima. Predloženim izmenama se zapravo bliže definišu mere koje su već propisane članom 113 ZEK, a koje se materijalizuju upravo u postupku javnog nadmetanja. Budući da Nacrt pravilnika upravo uređuje opšta pravila odvijanja javnog nadmetanja, uključujući i uslove, neophodno je da se propiše koje su to mere koje moraju u vidu

uslova da budu primenjene u svakom javnom nadmetanju. Detalji, poput spectrum caps (u smislu maksimalne vrednosti), količine rezervisanog spektra, roka u kome se omogućava nacionalni roming, detalji oko zajedničkog korišćenja itd, bi se uređivali opštim aktom (pravilnikom) koji uređuje minimalne uslove koji se tiču konkretnog javnog nadmetanja, gde će u zavisnosti od karakteristika konkretnog/konkretnih opsega koji se dodeljuju biti bliže uređeni pomenuti detalji, a u skladu sa relevantnim dokumentima EU i primerima dobre prakse. Videti i detaljnu elaboraciju mera zaštite konkurencije u poglavlju II.

3.2. Predlažemo dopune člana 3 stav 2 dodavanjem nove tačke 11a), izmene člana 13 Nacrta pravilnika i dopune u čl. 26 stav 2, 27 stav 2, 31 stav 1 tačka 5) Nacrta pravilnika, tako da glase:

Član 3 stav 2 tačka 11a): „11a) mere zaštite konkurencije iz člana 23 st. 4-6 ovog Pravilnika“

Član 13 Nacrta pravilnika: „Uslovi koji omogućavaju zajedničko korišćenje i postavljanje infrastrukture i zajedničko korišćenje i pristup radiofrekvencijskom spektru, kao i obaveza nacionalnog rominga, uređuju se opštim aktom kojim se propisuju minimalni uslovi za izdavanje pojedinačnih dozvola na osnovu sprovedenog postupka javnog nadmetanja i/ili drugom dokumentacijom u postupku javnog nadmetanja, u skladu sa članom 113 Zakona i članom 23 st. 4-6 ovog Pravilnika.“

Član 26 stav 2 Nacrta pravilnika: „(2) Javni oglas obavezno sadrži uslove iz člana 105. stav 7. Zakona, uključujući i mere zaštite konkurencije u skladu sa članom 113 Zakona i članom 23 st. 4-6 ovog Pravilnika i objavljuje se u skladu sa članom 105. stav 8. Zakona.“

Član 27 stav 2 Nacrta pravilnika: (2) Regulator je dužan da u dokumentaciji za javno nadmetanje precizira i pojasni uslove, **uključujući i mere zaštite konkurencije**, zahteve i druge elemente iz javnog oglasa, postupak javnog nadmetanja, način dostavljanja ponude, rokove pojedinih faza postupka, kriterijume za vrednovanje ponuda, način određivanja najpovoljnije ponude, instrukcije za plaćanje, kao i izdavanje pojedinačne dozvole na osnovu sprovedenog postupka javnog nadmetanja.

Član 31 stav 1 tačka 5) Nacrta pravilnika: „5) kao i druge uslove u skladu sa opštim aktom kojim se propisuju minimalni uslovi za izdavanje pojedinačnih dozvola na osnovu sprovedenog postupka javnog nadmetanja, iz člana 105. stav 3. Zakona, kao i dokumentacijom iz člana 27. ovog pravilnika, uključujući i mere zaštite konkurencije u skladu sa članom 113 Zakona i članom 23 st. 4-6 ovog Pravilnika.“

Obrazloženje: Predloženom dopunom se vrši usklađivanje sa predloženim izmenama člana 23 Nacrta pravilnika iz razloga koji su detaljno pojašnjeni u prethodnom delu teksta.

3.3. Predlažemo dodavanje novog člana 23a posle člana 23 Nacrta pravilnika koji glasi:

„Određivanje najmanjeg iznosa naknade za pravo korišćenja koja se plaća za izdavanje pojedinačne dozvole nakon sprovedenog postupka javnog nadmetanja

Član 23a

(1) Najmanji iznos naknade za pravo korišćenja koja se plaća za izdavanje pojedinačne dozvole, koji predstavlja početni iznos na konkretnom javnom nadmetanju (u daljem tekstu: minimalna naknada), propisuje se opštim aktom iz člana 23 stav 3 ovog Pravilnika.

(2) Minimalna naknada iz stava 1 ovog člana, određuje se po principima objektivnosti transparentnosti i nediskriminacije, tako da bude određena na nivou koji je ispod procenjene tržišne vrednosti, uz uzimanje u obzir obaveza koje bi proistekle iz dozvole koja se dodeljuje na konkretnom javnom nadmetanju, uključujući tu i naknade koje po osnovu obavljanja delatnosti elektronskih komunikacija ima privredni subjekt koji pribavlja dozvolu.

(3) Prilikom određivanja minimalne naknade iz stava 1 ovog člana, nadležni organ uzima u obzir iznose uporedivih jednokratnih naknada u Evropskoj uniji, korigovano za razliku u trajanju dozvole, u kupovnoj moći u posmatranim evropskim zemljama i drugim objektivnim parametrima (Benchmark).“

Obrazloženje: Predložena izmena ima za cilj da unapred definiše makar osnovne parametre prilikom određivanja jednokratne naknade za pravo korišćenja, a sve kako bi potencijalni učesnici na aukciji mogli unapred, i pre raspisivanja konkretnog javnog nadmetanja da imaju mogućnost da planiraju troškove i sačine realne biznis planove. Videti i obrazloženje u poglavlju II (odeljak 2.5)

3.4 Predlažemo dodavanje novog stava 1a u članu 30 Nacrta pravilnika, tako da glasi:

„(1a) Naknada iz stava 1 ovog člana se može isplaćivati u ratama, a dospeva na naplatu u momentu kada je lice kojem je izdata pojedinačna dozvola iz stava 1 ovog člana dobilo mogućnost da tu dozvolu koristi.“

Obrazloženje: Videti predloge koji su dati u poglavlju II (odeljak 2.5).

*****

Imajući sve gore navedeno u vidu, molimo Vas da predložene komentare temeljno razmotrite i inkorporirate u finalnu verziju Nacrta zakona. Takođe, ukazujemo da smo otvoreni da nastavimo razgovore o ovoj važnoj temi i nakon formalnog okončanja javne rasprave.

S poštovanjem,

Za SBB

Milija Zeković, direktor

